

Livskvalitet for alle i et aldersvennlig samfunn

Dina von Heimburg
førsteamanuensis NTNU

**SAMMEN FOR ET
ALDERSVENNLIG NORGE**
2023

Livskvalitet for alle i et aldersvennlig samfunn

Dina von Heimburg

27. September 2023

Bakgrunn: Hodebry

(for Jonas, og for oss alle andre...?)

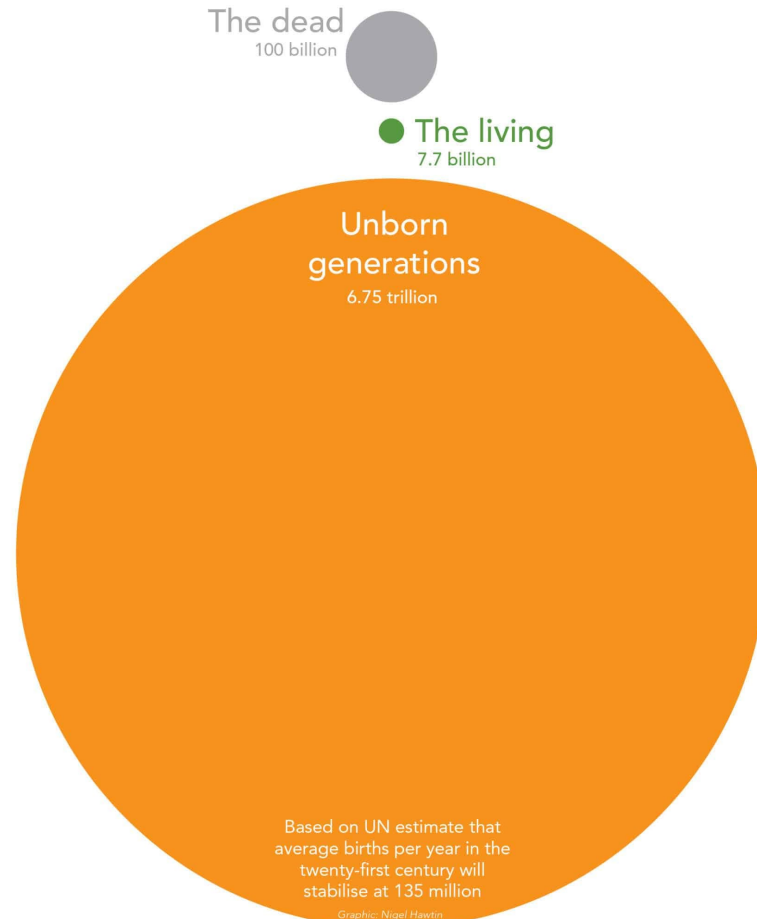
- **Folkehelseproblemer og utenforskap tapper samfunnet for store ressurser** (FHI, 2019; WHO, 2019)
- **Det blir stadig større sosiale forskjeller mellom oss** (Dahl, 2014; Marmot, 2020)
- **Alt for mange barn får en dårlig start på livet** (FHI, 2018; WHO, 2019)
- **Familiestrukturer er endret** (Lorås & Ness, 2019; FHI, 2018)
- **“Flokken” er i oppløsning** (Guribye, 2018; Prilleltensky, 2020)
- **Samfunnet er ikke godt nok rigget for å håndtere kompleksitet** (Loeffler & Bovaird, 2021; Torfing, Sørensen & Røiseland, 2019)
- **Velferdsstatens bærekraft er under press** (Halvorsen & Strernø, 2021; Heimburg & Hofsdtd, 2019; Loga, 2018)
- **Deltakelse i og tillit til demokratiet er truet** (Ansell & Torfing, 2021; OECD, 2020; Pestoff, 2019; Tortzen, 2020)
- **Kloden vår brenner og global oppvarming truer oss alle** (FN, 2021; ICCP, 2021)

The scale of unborn generations

Looking 50,000 years into the past and 50,000 into the future – assuming that the twenty-first century's birth rate remains constant – all human lives ever lived are far outweighed by all those yet to come

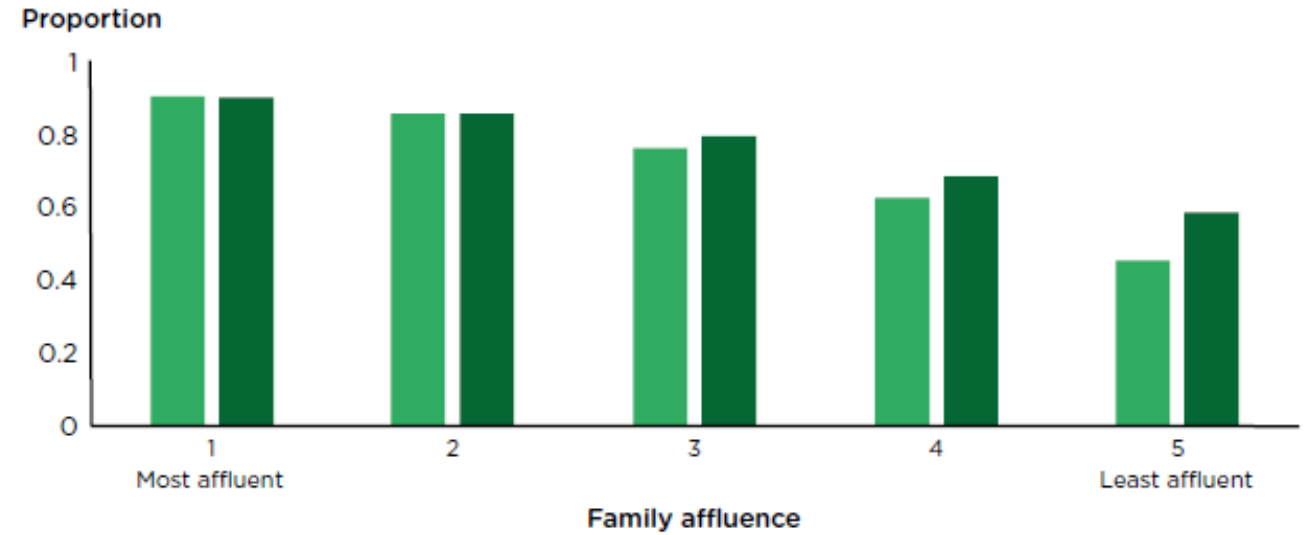
From *The Good Ancestor: How to Think Long Term in a Short-Term World* by Roman Krznaric. Graphic design by Nigel Hawtin.

En usikker framtid for
6,75 trillioner
ufødte barn:

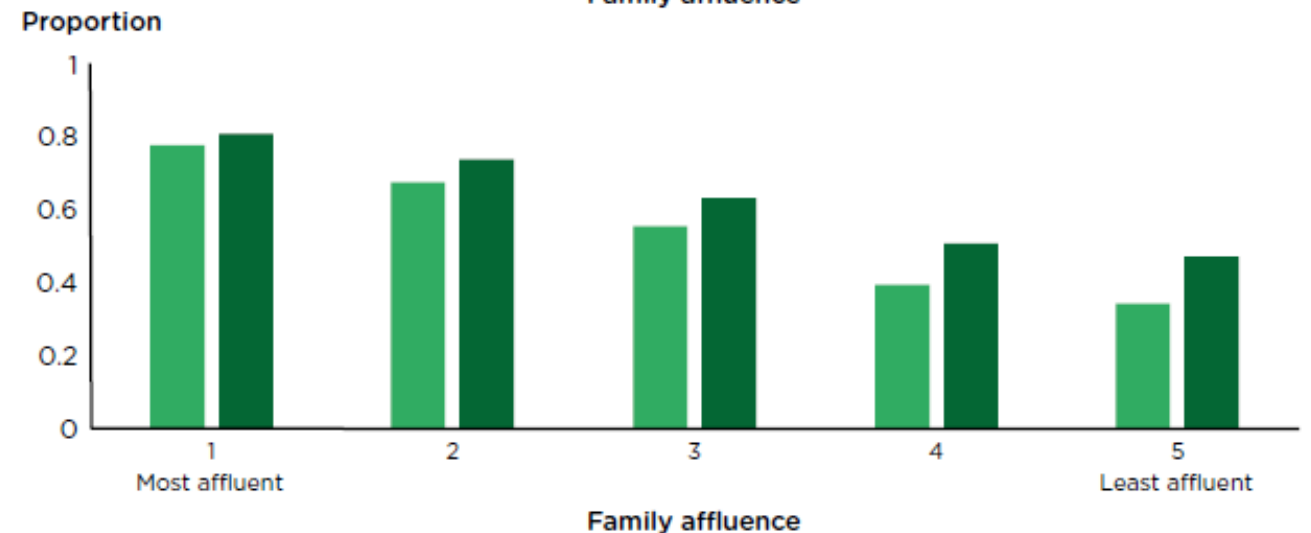
*våre fremtidige
generasjoner*

Figure 2.16 Proportion of secondary school children who feel they make a contribution by sex, lower and upper secondary and family affluence, 2022

(A) BOYS

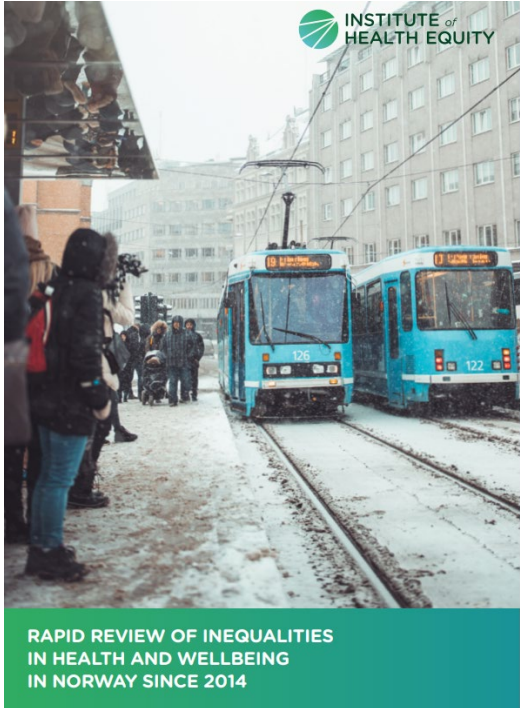

(B) GIRLS

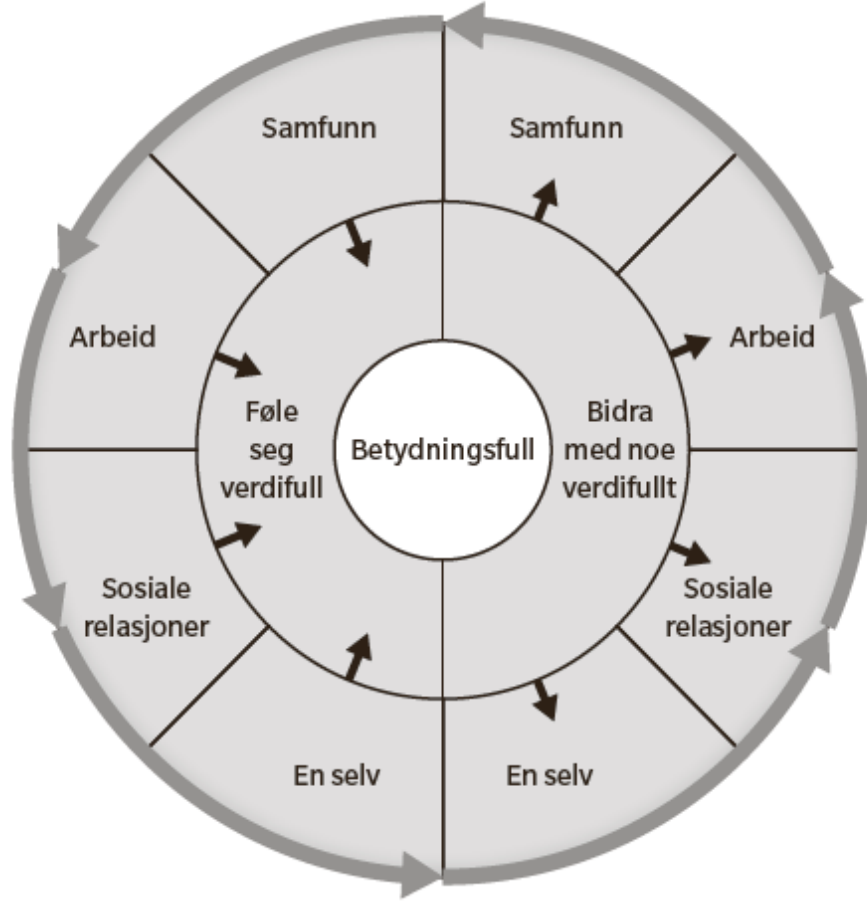

Lower secondary Upper secondary

Source: Young Data (29)

<https://www.instituteofhealthequity.org/resources-reports/rapid-review-of-inequalities-in-health-and-wellbeing-in-norway-since-2014>

Figur1.2 Figuren «the mattering wheel» illustrerer to erfaringer som henger sammen og komplementerer hverandre: Å erfare at en har verdi gjennom anerkjennelse fra samfunn, arbeidsliv, sosiale nettverk og oss selv. På den andre siden må man erfare at man kan bidra med noe verdifullt i de samme dimensjonene (originalfigur: Prillelensky, 2020, oversatt til norsk i Krokstad, 2021).

[Krokstad, 2021](#); [Ness & Heimburg, 2021](#)

Mattering

To feel value and add value

Prillelensky, 2020

REAL WORKS

KOM

M

F

R

Å snakke annerledes
fremfor å argumentere
godt, er det viktigste
instrumentet for å
skape kulturendring.

- Aarh

- Richard Rorty

EBV

EOB

WUUE

KOW

Kommunen gentænker ...

service fællesskab

borgerinddragelse kommuneinddragelse

fortrop bagtrop

lovlige bygninger liv mellem bygninger

system menneske

gøre for sammen med

pårørende familie og venner

ekspert sparringspartner

bibliotek medborgercenter

hjælp selvhjælp

frivillig medborger

afgørelse dialog

faglighed attitude

permanent midlertidig

kunde partner

svar spørgsmål

standarder drømme

taler om taler med

<http://reader.livedition.dk/aarhuskommune/560/>

Mandagmorgen

Leve

~~Plejehjemmet~~
Bjergbyparken

Hovedindgang
Vareindlevering
Redningsvej

<https://livsgledeforeldre.no/livsgledebarnehage/>

1800 171 882 | 1-3 Woodville Lane, North Perth, WA, 6006 | [Print this page](#)

Playgroup WA (Inc)

Search [MEMBER BENEFITS](#) [MEMBER LOGIN](#)

[Home](#) [Playgroups](#) [Find a playgroup](#) [Join a playgroup](#) **[Playgroup Services](#)** [News & Resources](#) [About Playgroup WA](#) [Contact Us](#) [Advertise](#)

[f](#)
[YouTube](#)
[Pinterest](#)
[Instagram](#)

Home / Playgroup Services / Intergenerational Activities

FIND A PLAYGROUP NEAR YOU

Enter your suburb

Filter - all types

[Find](#)

Intergenerational Activities

At Playgroup WA, we know the value of bringing the generations together through play.

There are a lot of great reasons to participate in intergenerational activities:

https://playgroupwa.com.au/funded-programs/intergenerational-activities-service/?fbclid=IwAR1Zv7Zj-TXJrrtQH4KoNcFjqVbwHzDyLtnHbXm0w9_J0zGM20qWxqlF4

Lager generasjonshus for å unngå ensomhet

ARVE HENRIKSEN

OPPDATERT: 07.JAN.2018 12:59 | PUBLISERT: 06.JAN.2018 19:00

<https://www.aftenposten.no/kultur/i/Rxyr9d/Lager-generasjonshus-for-a-unnga-ensomhet>

I langt unna det nye hovedbiblioteket i Aarhus bygges nå «Generationernes Hus».

FOTO: KPF Arkitekter, RUM

Kunne du tenkt deg en boform hvor ungdommer, familier, handicappede, eldre og pleietrengende bor under samme tak?

Verden | Eldreomsorg

I Danmark har de testet ut en helt spesiell boform. Kan den bli løsningen på eldrebølgen?

ÅRHUS (Aftenposten): Eksperimentet i den danske byen Århus skaper internasjonal interesse.

I fellessalen i generasjonshuset i Århus samles barn og pensjonister til sang og dans hver tirsdag. Foto: Stein J. Bjørge

<https://www.aftenposten.no/verden/i/KnlKX5/i-danmark-har-de-testet-ut-en-helt-spesiell-boform-kan-den-bli-loesningen-paa-eldreboelgen>

Ingen vil være en «oppgave»

*«Jeg vil ikke ha det du har å tilby.....
Jeg vil ha det samme som du har»*

«jeg vil ha et liv, ikke en tjeneste»

- Patricia Deegan

Dina von Heimburg

Førsteamanuensis ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, NTNU

[NTNU-WellFare: Nordisk forskningscenter for livskvalitet og sosial bærekraft](#)

Mobil: +47 93043714

E-post: heimburg@ntnu.no

WellFare

Nordisk forskningscenter for livskvalitet og sosial bærekraft

 NTNU

**Dette hadde vi
ikke fått til alene**

Karin Lindgård
Partner SoCentral,
leder samfunnsinnovasjon

**SAMMEN FOR ET
ALDERSVENNLIG NORGE
2023**

Sammen for et aldersvennlig Norge

Scandic Hell i Trondheim 27.september 2023

**De utfordringene vi
må løse, angår oss
alle sammen**

Hva er et aldersvennlig samfunn?

- Et samfunn der vi greier oss selv så lenge som mulig
- Et samfunn der det legges til rette for at vi skal greie oss selv
- Et samfunn der alle aktørene i storsamfunnet tar sitt ansvar
- Et samfunn der seniorenne føler seg nyttig

Et bærekraftig samfunn = et aldersvennlig samfunn

Et bærekraftig samfunn = et menneskeligvennlig samfunn

- Et samfunn der vi greier oss selv
- Et samfunn der vi er trygge på at vi tar vare på hverandre og tilrettelegger for at vi skal leve gode liv
- Et samfunn der alle aktørene i storsamfunnet tar sitt ansvar
- Et samfunn der alle føler seg nyttig

Norges største miljø for samfunnsinnovasjon

- SoCentral driver [Miljø for Samfunnsinnovasjon](#) i 5. og 6. etg på Sentralen.
- Over 260 medlemmer fra nye og etablerte virksomheter innenfor offentlig, privat og ideell sektor.
- Felles er at alle jobber med å nå bærekraftsmålene.
- Inviterer “inn” nysgjerrige, flinke folk som er engasjert i å løse samfunnsutfordringer

-Gjennom medlemskap i SoCentral har vi fått tilgang til helt andre perspektiv og koblinger til miljøer vi eller ikke ville fått. Vi har fått flere mulige samarbeidspartnere som vi har gjensidig interesse med. Rektor Stina Jeppesen, Vika Vgs.

Generasjon

BUSINESS

 CorPower
Ocean™

NOBEMA

Våre steder

SUNNE
KOMMUNER
WHO's NORske NETTVERK

 JungelTelegraf1

 MoreScope

Klokke
klavnene
vekker livsgnist og glede hos eldre

Guttas
CAMPUS

 lightup^{NO}

Seniorer i dag – en ressurs

- Vi lever lenger
- Er en voksende gruppe
- En ressurssterk gruppe
- Er friskere
- Kan og vil bidra
- Mange angrep på AFP
- Erfaring, klokskap
- Livskvalitet, helse, økonomi

Flere samfunnsutfordringer – samtidig

- [Dagsrevyen](#) (kapittel 11: unge hjelper gamle) der NRK fulgte M-vennene på besøk ved Edwin Ruuds omsorgssenter i Indre Østfold kommune

Utenforskap blant unge

- 1) Få flere unge inn i arbeidslivet
- 2) Rekruttere unge i samarbeid med kommunen
- 3) Vise frem helse- og omsorgssektoren som en mulig karrierevei

Inaktivitet og ensomhet blant eldre

- 1) Skape positive opplevelser og aktivitet blant eldre
  - 2) Jobbe i tråd med kvalitetsreformen
- [Leve Hele Livet \(Meld. St. 15, 2017-2018\)](#)

PROSJEKTER

Nabolagshus

- Grendehus, velhus, bystue, samfunnslokale, eller bydelshus.
- Til for nabolaget
- Utvikles en modell og verktøykasse for bærekraftig
- Sikre langsiktighet i hvordan denne skal eies og videreutvikles.

Infrastruktur for å samarbeide om bærekraftig stedsutvikling

- [Pådriv Oslo](#)
- [Pådriv Trondheim](#)
- Framtidslaben i Ålesund
- Partnere fra stat, kommune, virkemiddelapparat, næringsliv, organisasjonsliv og innbyggere

Nye demokratiske involverings- og medvirkningsprosesser

- Folkestemmen i Larvik
- Borgerkraft i Trondheim
- Folkepanel på Grefsen og Kjelsås, Oslo
- Ungt folkepanel i Hillevåg, Stavanger

Pådriv Trondheim

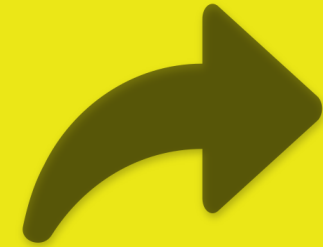
et verktøy for alle som jobber for mer bærekraftig by- og samfunnsutvikling

17.17 Samfunnsutvikling

Likeverdige partnerskap

Åpen for alle

Mål 17: Styrke virkemidlene som trengs for å gjennomføre arbeidet, og fornye globale partnerskap for bærekraftig utvikling.

Punkt 17.17: Stimulere til og fremme velfungerende partnerskap i det offentlige, mellom det offentlige og det private og i det sivile samfunn som bygger på partnerskapenes erfaringer og ressursstrategier.

**Vi bygger på
eksisterende kunnskap
og ressurser for å løse
lokale behov**

**Alt som skapes
sammen i Pådriv deles
åpent og er tilgjengelig
for alle**

STYRET

Runar Skippervik

TOBB

Anne Reinton

Trondheim kommune

Madeleine Mittet

Kjeldsberg

Aasmund Bunkholt

Trefokus

Thomas Berman

SoCentral

Michelle Wright

Norconsult

Torstein Langeland

NITR

Simon Sætre Borchgrevink

Student

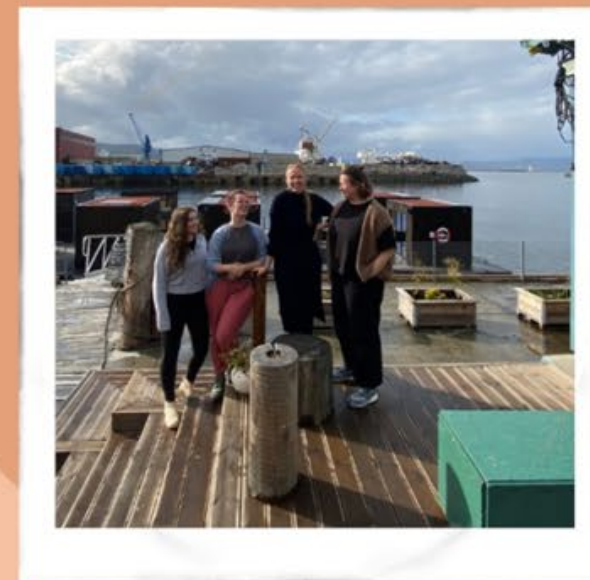
Silje Fremo

Pådriver

PROSJEKT

TEAM

Silje Aurora Andresen (leder), Therese Riiber Bekkevold (koordinator Bøker & Bylab), JC Williamson (prosjektressurs), Johanne Dalemark (partnerressurs) og Eszter Marklund-Nagy (arbeidspraksis)

arkitektur, byutvikling, mangfold og inkludering, forskning, undervisning, samskaping, katastrofer, lokalsamfunn, business og bærekraft

Hvordan kan vi få med alle stemmene?

Kan vi invitere flere med i diskusjonen og beslutningene?

Kan vanlige folk mene noe om byutvikling?

Hvordan kan arkitektene utvikle sentrum slik at det skaper stolthet og glede for innbyggerne i Larvik kommune?

25 personer, representative for befolkningen i **Larvik**, basert på kjønn, alder, utdanning og bosted.

Innbyggerpanel 60+

Hvordan vil innbyggere involveres i samfunnsplanleggingen?

Mål:

- Teste og forske på egne metoder for medvirkning i planarbeid og samfunnsdeltakelse på målgruppen 60+, som del av innsatsen for et aldersvennlig samfunn

Samarbeidspartnere:

- Aldersvennlig Norge, VID (campus Rogaland) og **Stavanger** kommune

Oppdragsgivere:

- KS og Helsedirektoratet

So Central

Karin Lindgård

Partner/leder miljø for samfunnsinnovasjon

e-post: karin@socentral.no

Hvordan kan
arkitektur bidra til
sosiale
møteplasser og
helsefremmende
aktivitet?

Gunnar Ridderström
Sivilarkitekt,
førsteamanuensis NMBU
og fagekspert i Norconsult

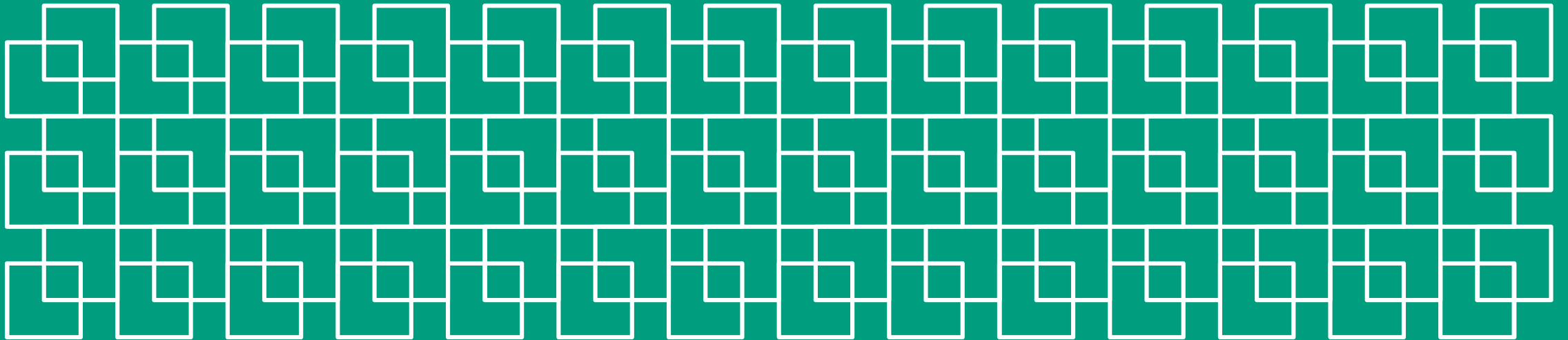

**SAMMEN FOR ET
ALDERSVENNLIG NORGE
2023**

Hvordan kan arkitektur bidra til sosiale møteplasser og helsefremmende aktivitet?

Gunnar Ridderström

1. amanuensis, Institutt for by- og regionplanlegging NMBU /Fagekspert, Norconsult

Hva er «arkitektur»?

Kunst

Vitenskap

Teknikk

All arkitektur har (en eller annen form for) verdi

Fysisk + mental + «sosial» helse og trivsel

Sammenhengen mellom omgivelsene og våre egenskaper og forutsetninger legger premisser for hvordan vi kan leve våre liv.

Arkitektur påvirker «utover» mot det lokale og globale miljøet – og «innover» mot våre nære omgivelser.

Arkitektur skaper muligheter og setter begrensninger for oss.

90 % av helsen «skapes» utenfor helsevesenet

Helsevesenet

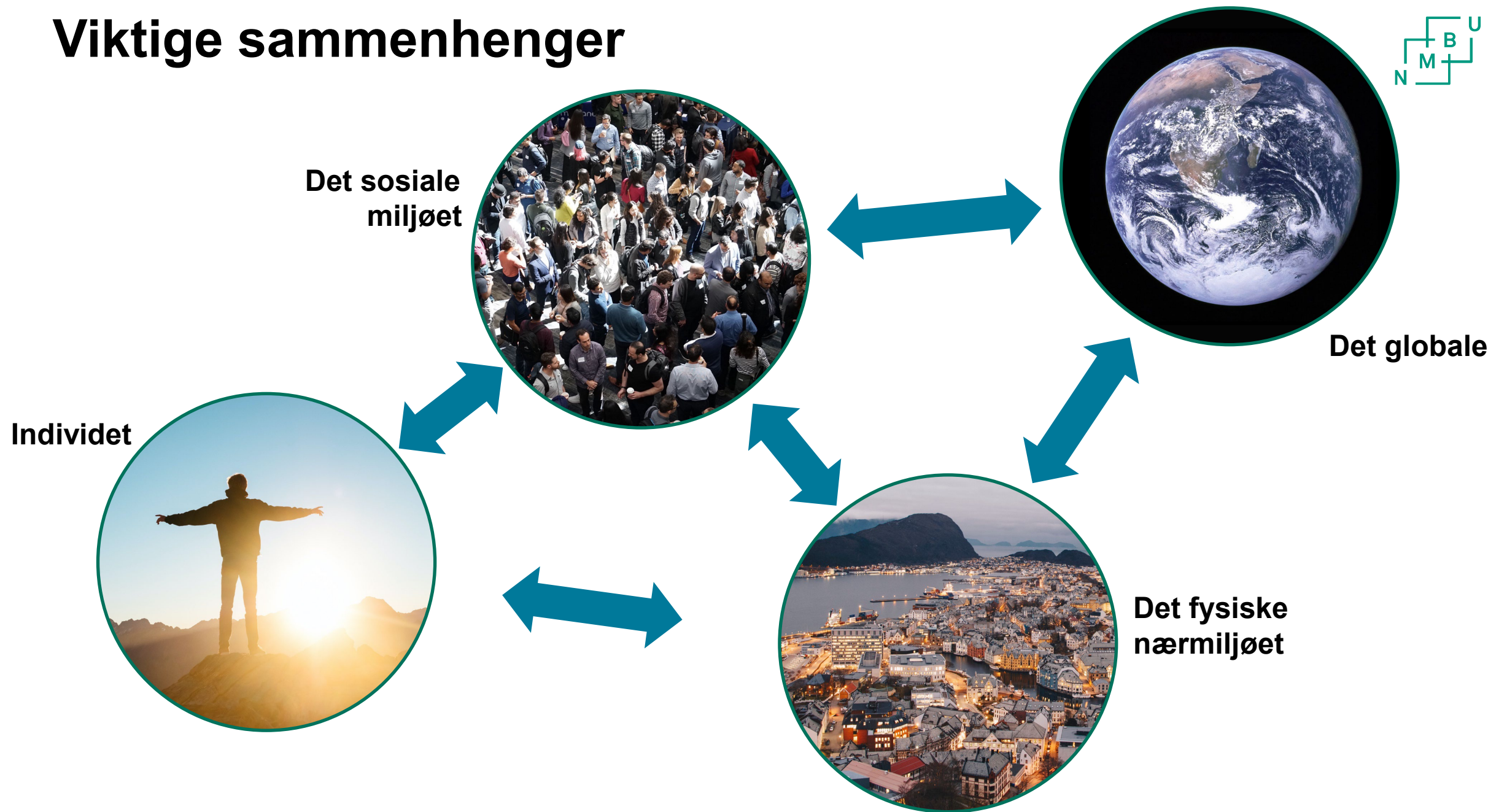
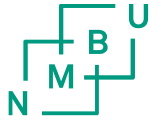
10%

Resten av samfunnet

90%

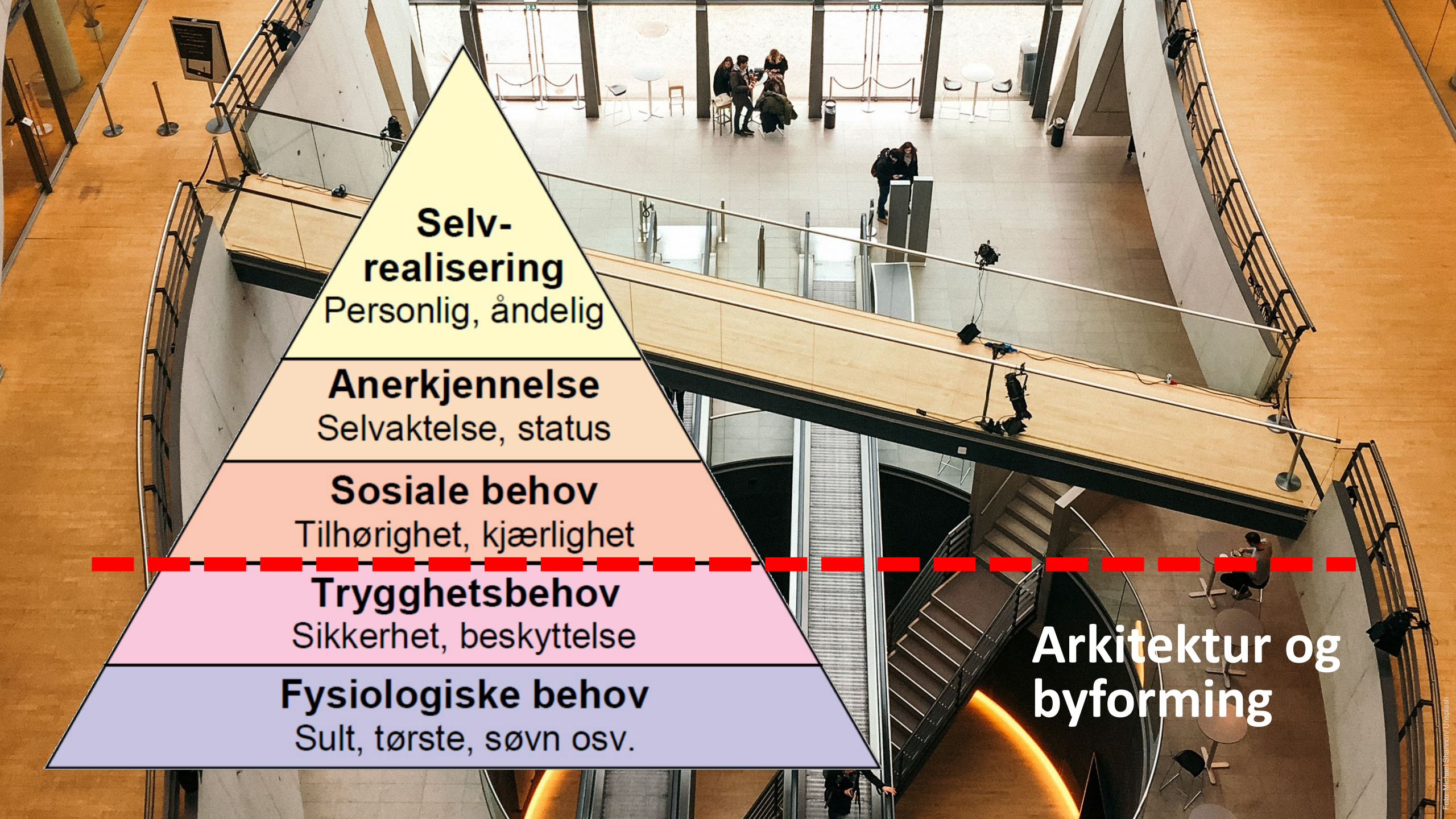
Viktige sammenhenger

Sammenhengene er komplekse!

**Selv-
realisering**

Personlig, åndelig

Anerkjennelse

Selvaktelse, status

Sosiale behov

Tilhørighet, kjærlighet

Trygghetsbehov

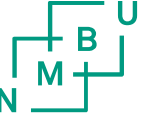
Sikkerhet, beskyttelse

Fysiologiske behov

Sult, tørste, søvn osv.

**Arkitektur og
byforming**

Hvordan skape sosiale møteplasser?

SOSIALE MØTEPLASSER

Tilrettelegg arealer og områder slik at de kan brukes på ulike måter av forskjellige grupper samtidig.

NB! Mange små områder kan ikke erstatte ett stort!

SOSIALE MØTEPLASSER

Etabler attraktive
sitteplasser.

SOSIALE MØTEPLASSER

Skap steder for opphold uten at det oppleves som et press på å kjøpe noe eller ikke oppholde seg for lenge.

SOSIALE MØTEPLASSER

Bruk vegetasjon og grønnearealer.

3 – 30 – 300 - regelen er et godt utgangspunkt.

SOSIALE MØTEPLASSER

Sørg for beskyttelse
for vær og vind.

SOSIALE MØTEPLASSER

Sørg for at det er mulig å oppholde seg i sola (særlig om våren og høsten) og i skyggen når det er varmt.

SOSIALE MØTEPLASSER

Skap faktisk og
opplevd trygghet –
både på dagtid og
kveldstid.

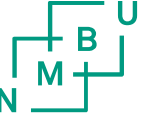

SOSIALE MØTEPLASSER

Sørg for vakre og
behagelige
omgivelser.

Hvordan skape helsefremmende aktivitet?

HELSEFREMMENTE AKTIVITET

Sørg for at å gå og sykle er det enkleste og raskeste fremkomstmiddelet.

HELSEFREMME AKTIVITET

Skap mulighet for
varierte fysisk aktivitet
i form av
lekeapparater,
terrengbearbeiding,
installasjoner m.m.

HELSEFREMME AKTIVITET

Gjør trappen til førstevalget i bygninger ved å plassere den synlig og kortest vei fra inngangen.

HELSEFREMMENTE AKTIVITET

Organiser funksjonen
i bygninger slik at det
blir naturlig å gå
mellom dem i løpet
av dagen og at
fellesarealene er
samlingspunkter.

HELSEFREMME AKTIVITET

Sørg for godt utformede korridorer og ferdselsårer i bygninger – de må være så brede at 4 personer kan passere hverandre med god avstand.

HELSEFREMMENTE AKTIVITET

- Sørg for funksjoner som støtter opp om fysisk aktivitet, f.eks. sykkelparkering, garderobes, dusjer, treningsrom m.m.

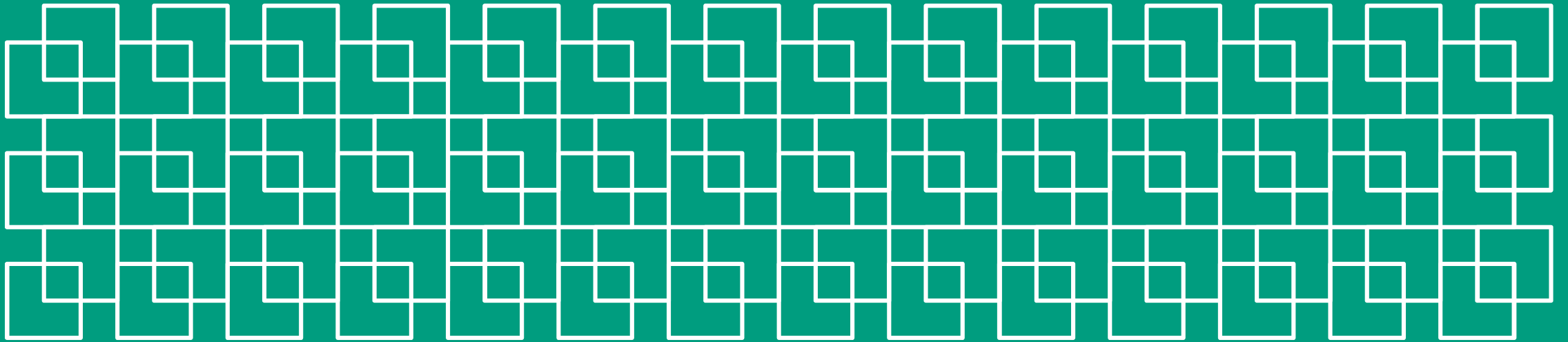
HELSEFREMMENTE AKTIVITET

Lag sitteplasser med
avstand og
plassering som gjør
det mulig å snakke
med andre.

Takk for meg!

Helsefremmende stedsutvikling

Hege Hidle Aaser
Direktør Linstow Helse

**SAMMEN FOR ET
ALDERSVENNLIG NORGE
2023**

Helsefremmende stedsutvikling

Nasjonal konferanse – Sammen for et aldersvennlig Norge

27.09.2023

**Vår ambisjon er
å bidra til økt
livskvalitet og
bedre folkehelse**

Utfordringsbildet er sammensatt, men kjent

Norge – blant verdens høyeste utgifter til helse og omsorg

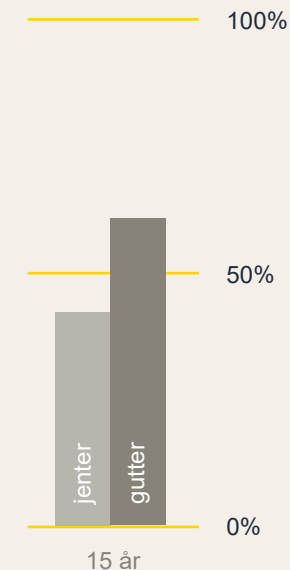
Muskel- og skjelett-
lidelser står for

30%

av sykefraværet

Under 50 % av
jenter, 15 år er
fysisk aktive daglig

32

Hvert år koster demens
milliarder

1/5

rammes av
depresjon i
løpet av livet

Building Health

- Bedre helse og økt livskvalitet gjennom stedsutvikling
- Fireårig forskningsbasert innovasjonsprosjekt i samarbeid mellom Linstow og SINTEF, finansiert av Norges Forskningsråd
- Prosjektet skal utvikle kunnskapsbaserte konsepter og nye arbeidsmetoder i eiendomsutvikling

Helse

Fysisk aktivitet

Sosialt samhold, deltakelse, inkludering

Utsette behov for omsorgstjenester

Stedsutvikling

Der vi bor

Der vi jobber

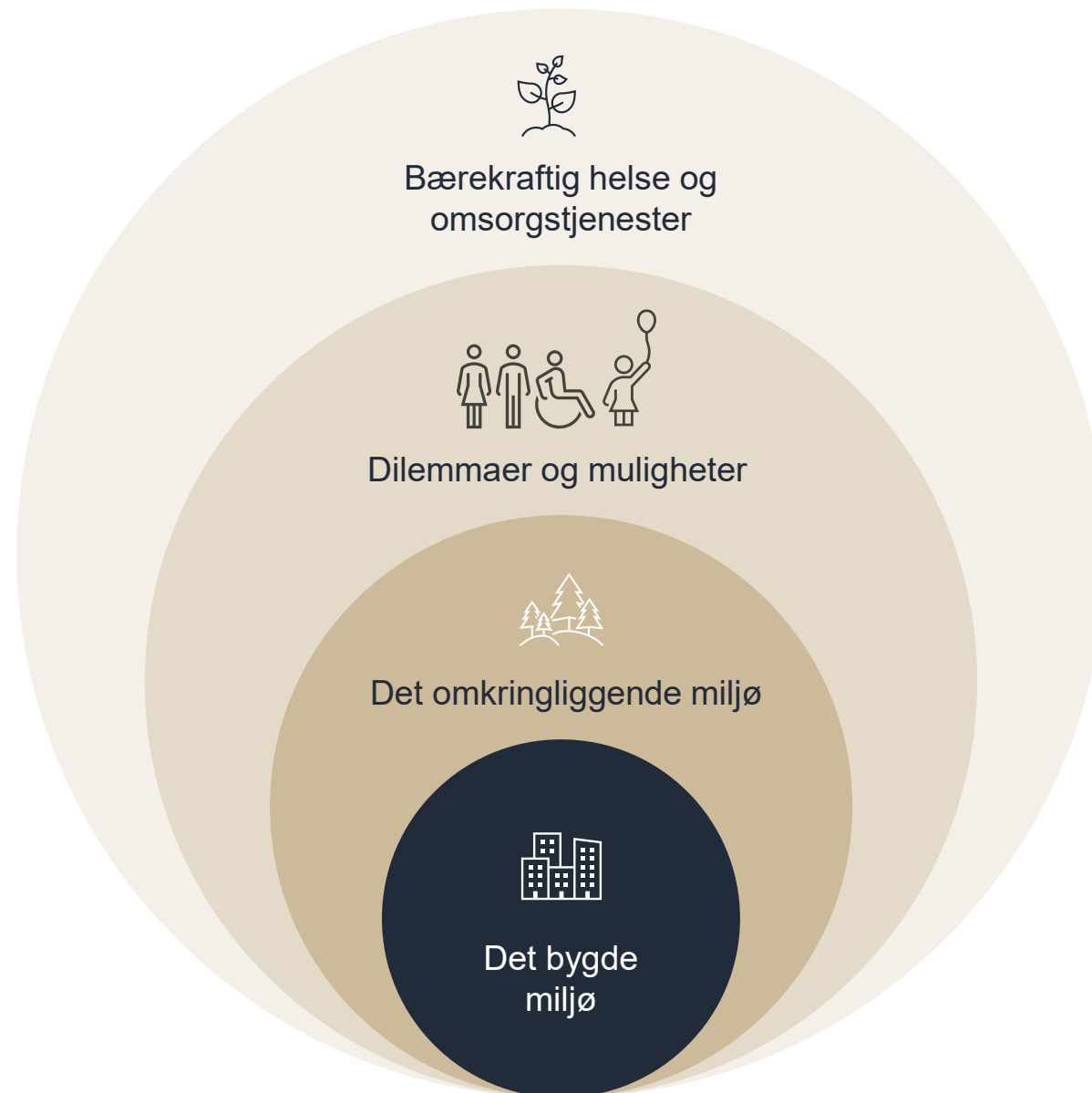
Der vi er på fritiden

Der vi beveger oss

Helsefremmende stedsutvikling

For å lykkes må vi løfte sammen

Kommuner

Næringsliv

Innbyggere

Utviklere

Frivillige

Utvikling av et helsefremmende sted

Runni, Nes Kommune

Nøkkelinnsikter fra Building Health - eksempler

Planlagt spontanitet og organisert aktivitet

Legge til rette for sosialt samhold, relasjonsbygging og inkludering

Bygget for lek og kreativitet

Lekende og kreative bygg og areal som stimulerer og utfordrer til fysisk aktivitet og sosial deltakelse

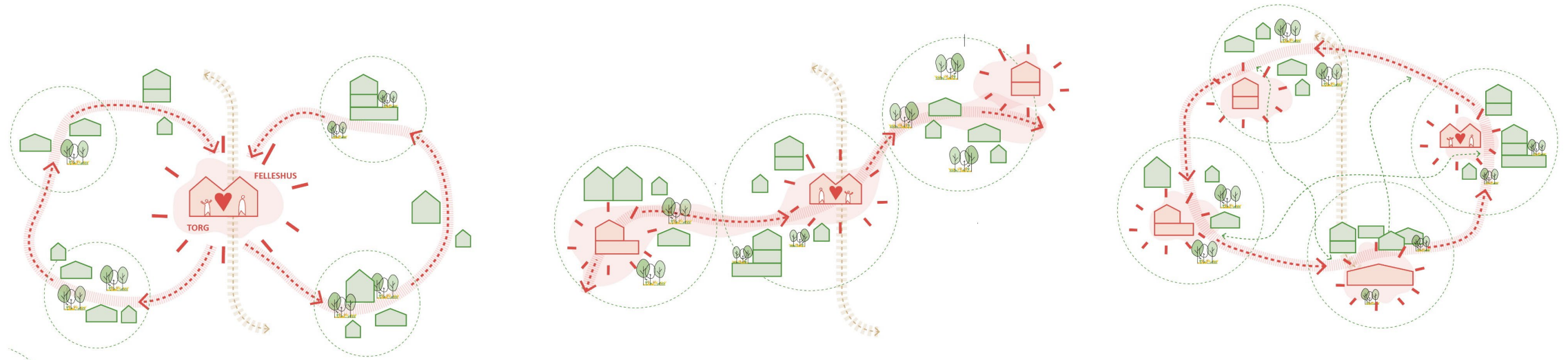
Forflytning som folkehelse

Oppfordre og motivere til bevegelse og gode valg for egen helse

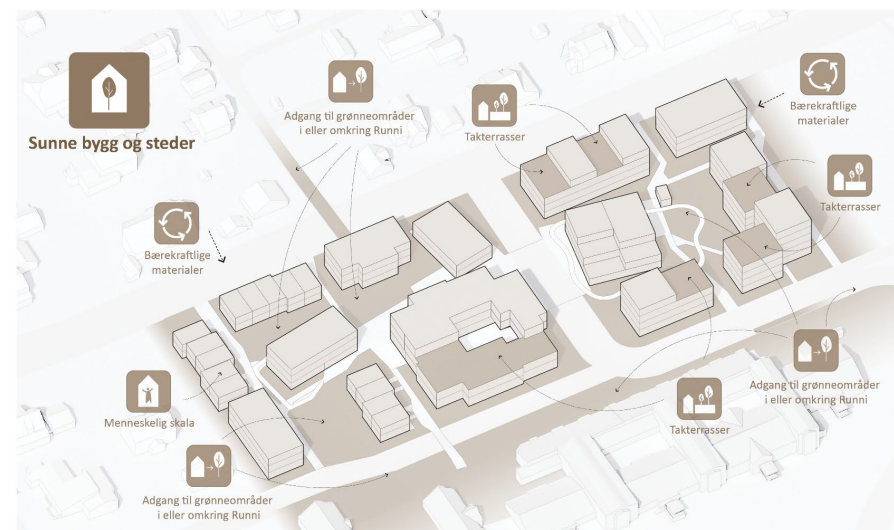
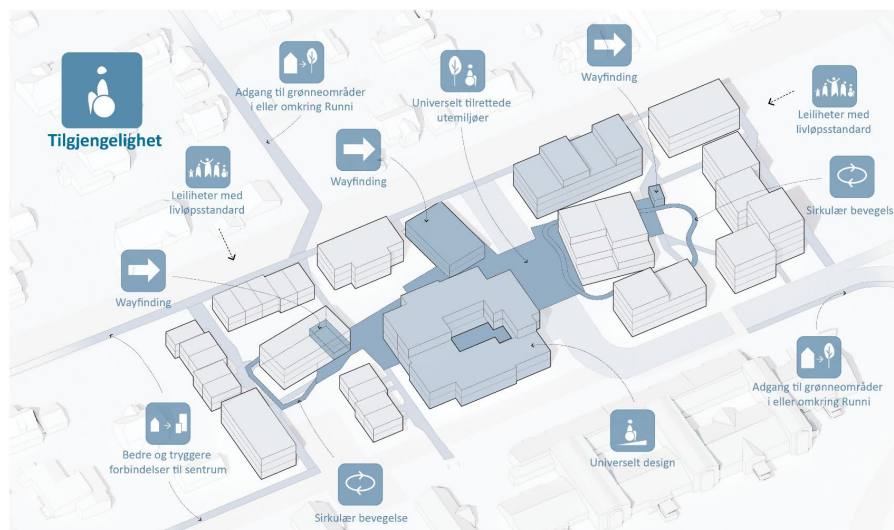
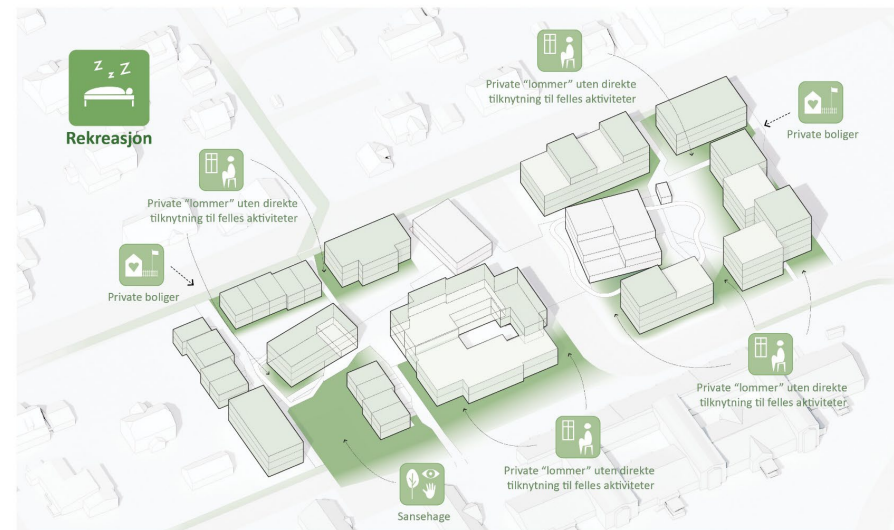
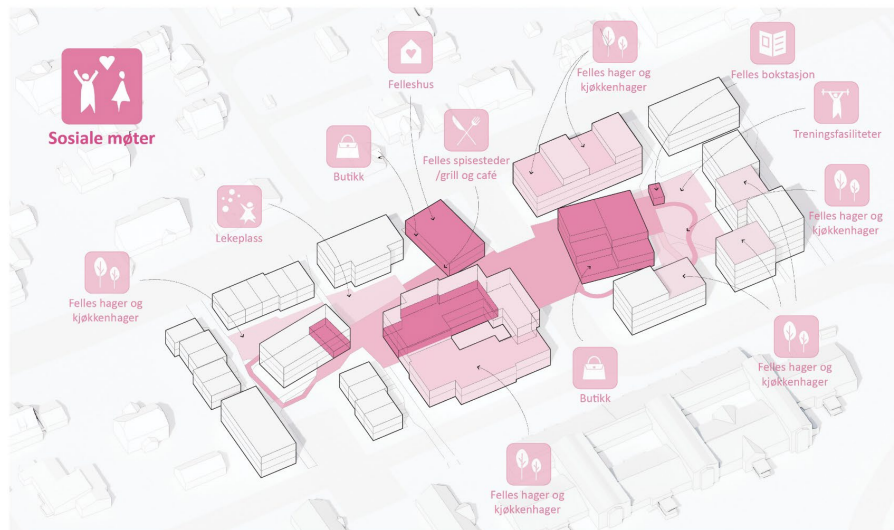
Væreplasser

Deltakelse på egne premisser

Rom for frivillighet

Et pilotsamarbeid mellom Lillestrøm kommune, Røde Kors Viken og Linstow

Hovedtanken bak prosjektet er å sambruke sentrale eiendomsarealer utenfor kjernetid eller når arealer står ledige

Takk for meg!

Følg oss gjerne på

Linked in

- Linstow
- Hege Hidle Aaser

